

Bijlage 1a

Artikel 273f Wetboek van Strafrecht (geldig tot 1 juli 2009)

1. Als schuldig aan mensenhandel wordt met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vijfde categorie gestraft:
 - 1°. degene die een ander door dwang, geweld of een andere feitelijkheid of door dreiging met geweld of een andere feitelijkheid, door afpersing, fraude, misleiding dan wel door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht, door misbruik van een kwetsbare positie of door het geven of ontvangen van betalingen of voordelen om de instemming van een persoon te verkrijgen die zeggenschap over die ander heeft, werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen;
 - 2°. degene die een ander werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
 - 3°. degene die een ander aanwerft, medeneemt of ontvoert met het oogmerk die ander in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling;
 - 4°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt of beweegt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar te stellen dan wel onder de onder 1° genoemde omstandigheden enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar stelt;
 - 5°. degene die een ander ertoe brengt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of zijn organen tegen betaling beschikbaar te stellen dan wel ten aanzien van een ander enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van die handelingen of zijn organen tegen betaling beschikbaar stelt, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
 - 6°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de uitbuiting van een ander;
 - 7°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de verwijdering van organen van een ander, terwijl hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat diens organen onder de onder 1° bedoelde omstandigheden zijn verwijderd;
 - 8°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit seksuele handelingen van een ander met of voor een derde tegen betaling of de verwijdering van diens organen tegen betaling, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

- 9°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt dan wel beweegt hem te bevoordelen uit de opbrengst van diens seksuele handelingen met of voor een derde of van de verwijdering van diens organen.
2. Uitbuiting omvat ten minste uitbuiting van een ander in de prostitutie, andere vormen van seksuele uitbuiting, gedwongen of verplichte arbeid of diensten, slavernij en met slavernij of dienstbaarheid te vergelijken praktijken.
3. De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie, indien:
 - 1°. de feiten, omschreven in het eerste lid, worden gepleegd door twee of meer verenigde personen;
 - 2°. de persoon ten aanzien van wie de in het eerste lid omschreven feiten worden gepleegd, de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt.
4. De feiten, omschreven in het eerste lid, gepleegd door twee of meer verenigde personen onder de omstandigheid, bedoeld in het derde lid, onder 2°, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste tien jaren of geldboete van de vijfde categorie.
5. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft of daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, wordt gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
6. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten de dood ten gevolge heeft, wordt gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
7. Artikel 251 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 273f Wetboek van Strafrecht (geldig vanaf 1 juli 2009)

1. Als schuldig aan mensenhandel wordt met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie gestraft:
 - 1°. degene die een ander door dwang, geweld of een andere feitelijkheid of door dreiging met geweld of een andere feitelijkheid, door afpersing, fraude, misleiding dan wel door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht, door misbruik van een kwetsbare positie of door het geven of ontvangen van betalingen of voordelen om de instemming van een persoon te verkrijgen die zeggenschap over die ander heeft, werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen;
 - 2°. degene die een ander werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
 - 3°. degene die een ander aanwerft, medeneemt of ontvoert met het oogmerk die ander in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling;
 - 4°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt of beweegt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar te stellen dan wel onder de onder 1° genoemde omstandigheden enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar stelt;
 - 5°. degene die een ander ertoe brengt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of zijn organen tegen betaling beschikbaar te stellen dan wel ten aanzien van een ander enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van die handelingen of zijn organen tegen betaling beschikbaar stelt, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
 - 6°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de uitbuiting van een ander;
 - 7°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de verwijdering van organen van een ander, terwijl hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat diens organen onder de onder 1° bedoelde omstandigheden zijn verwijderd;
 - 8°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit seksuele handelingen van een ander met of voor een derde tegen betaling of de verwijdering van diens organen tegen betaling, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;

- 9°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt dan wel eweegt hem te bevoordelen uit de opbrengst van diens seksuele handelingen met of voor een derde of van de verwijdering van diens organen;
2. Uitbuiting omvat ten minste uitbuiting van een ander in de prostitutie, andere vormen van seksuele uitbuiting, gedwongen of verplichte arbeid of diensten, slavernij en met slavernij of dienstbaarheid te vergelijken praktijken;
3. De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van vijfde categorie, indien:
 - 1°. de feiten, omschreven in het eerste lid, worden gepleegd door twee of meer verenigde personen;
 - 2°. de persoon ten aanzien van wie de in het eerste lid omschreven feiten worden gepleegd, de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt.
4. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft of daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, wordt gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
5. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten de dood ten gevolge heeft, wordt gevangenisstraf van ten hoogste achttien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
6. Artikel 251 is van overeenkomstige toepassing.

Bijlage 2

Verantwoording gebruikte onderzoeksmethoden

BNRM heeft ten behoeve van deze rapportage ook eigen onderzoek uitgevoerd naar een aantal onderwerpen. In deze bijlage worden de doelstellingen en onderzoeksvragen alsook de gebruikte methoden van de onderzoeken toegelicht. Het betreft de volgende onderwerpen:

1. Strafrechtelijke jurisprudentie inzake uitbuiting in de seksindustrie
2. Strafrechtelijke jurisprudentie inzake uitbuiting buiten de seksindustrie
3. Het *non punishment*-beginsel
4. Plankzaken
5. B9-gegevens
6. Mogelijk misbruik van de B9-regeling
7. Beklagzaken ex artikel 12 Strafvordering
8. Voortgezet verblijf

I. Strafrechtelijke jurisprudentie inzake uitbuiting in de seksindustrie

Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is het verkrijgen van een completer beeld van de recente Nederlandse jurisprudentie op het terrein van mensenhandel in de seksindustrie. Jurisprudentie op het terrein van uitbuiting in andere sectoren (overige uitbuiting) is hierbij buiten beschouwing gelaten.¹

Een aantal onderwerpen is nader onderzocht. Dit betreft het oordeel van de rechter over de betrouwbaarheid van verklaringen van slachtoffers, de strafmotivering, de strafmaat en de door het slachtoffer gevorderde en toegekende schadevergoeding.

De bijbehorende onderzoeksvragen zijn als volgt geformuleerd:

- welke factoren spelen een rol bij de beoordeling dat een verklaring van een getuige (on) betrouwbaar is?
- hoe wordt mensenhandel bestraft en hoe worden de opgelegde straffen gemotiveerd?

Onderzoeksmethode

Het onderzoek bevat een kwantitatief en een kwalitatief onderdeel. Het kwantitatieve deel betreft alleen de vonnissen in eerste aanleg geweest in 2007. Het kwalitatieve gedeelte bevat daarnaast alle vonnissen en arresten sindsdien geweest voor zover gepubliceerd op www.rechtspraak.nl. BNRM heeft met medewerking van het LOVS alle ongeanonimiseerde uit-

¹ Zie hiervoor Hoofdstuk 12.

spraken over 2007 ontvangen. Voor zover besproken vonnissen óók zijn gepubliceerd op www.rechtspraak.nl wordt een LJN-nummer genoemd.

Voor het beantwoorden van genoemde onderzoeksvragen zijn zowel de 108 vonnissen in eerste aanleg uit 2007 bekeken, als de uitspraken die vanaf 2007 tot en met 30 juni 2009 zijn verschenen op www.rechtspraak.nl. In totaal betreft dit – inclusief arresten van gerechtshoven en de Hoge Raad – 184 uitspraken.²

De kwantitatieve analyse is beperkt tot vonnissen in eerste aanleg uit het jaar 2007. De keuze voor deze aanpak hield verband met het feit dat BNRM in ieder geval over alle vonnissen in eerste aanleg beschikte, die zijn geweest in 2007. Dit bleek na een vergelijking met het landelijke databestand OM-data, waarin vanuit de 19 arrondissementsparketten informatie is opgenomen over de vervolging van verdachten.³ De gegevensset voor de kwantitatieve analyse betrof een verzameling van 108 vonnissen in strafzaken tegen verdachten van mensenhandel in de seksindustrie.

In 2007 zijn volgens de gegevens van het Openbaar Ministerie (OM) in Nederland 120 strafzaken inzake (onder meer) mensenhandel in eerste aanleg door de rechter behandeld (zie Hoofdstuk 10). BNRM heeft voor dit jurisprudentieonderzoek twaalf strafzaken buiten beschouwing gelaten, onder meer omdat een aantal zaken mensenhandel in relatie tot overige, niet seksuele, uitbuiting betreft.⁴ Het kwantitatieve deel van het onderzoek is dan ook gebaseerd op 108 gewezen vonnissen inzake mensenhandel in relatie tot seksuele uitbuiting.

Kanttekeningen bij het kwantitatieve deel van het onderzoek

Het kwantitatieve deel van het onderzoek betreft een schets van één jaar jurisprudentie mensenhandel; het betreft uitspraken die in 2007 in eerste aanleg door de rechtbanken zijn gedaan. De 108 vonnissen die zijn geanalyseerd, zijn of waren op het moment van onderzoek nog niet allemaal onherroepelijk.

In 108 vonnissen is niet per definitie sprake van 108 verschillende mensenhandelzaken of feitencomplexen. Op één bepaalde datum kunnen door dezelfde rechtbank vonnissen zijn gewezen in mensenhandelzaken tegen verschillende verdachten die betrokken zijn bij hetzelfde feitencomplex. Uiteindelijk gaat het in deze zin om 65 verschillende mensenhandelzaken waar minimaal één en maximaal zeven, en in totaal 108 verdachten bij betrokken zijn.

2 Dit betreft het totaal van 108 vonnissen van rechtbanken uit 2007, zeven arresten van gerechtshoven en de Hoge Raad uit 2007 die op rechtspraak.nl zijn gepubliceerd, en 69 uitspraken van rechtbanken en gerechtshoven vanaf 1 januari 2008 tot en met 30 juni 2009 die op rechtspraak.nl zijn gepubliceerd.

3 Hierbij bleek overigens dat één vonnis dat BNRM ontving niet in OM-data was opgenomen: Rb Groningen 3 april 2007 (niet gepubliceerd).

4 Uiteindelijk zijn voor de analyses 12 strafzaken buiten beschouwing gelaten om de volgende redenen: zeven zaken betreffen mensenhandel in relatie tot overige, niet-seksuele uitbuiting; één zaak betreft mensensmokkel in plaats van mensenhandel; en één zaak betreft een zaak waarin het OM niet-ontvankelijk is verklaard en dus niet inhoudelijk is behandeld. Drie zaken zijn ter terechtzitting gevoegd bij andere zaken; inhoudelijk zijn deze vonnissen wel meegenomen maar niet apart geteld. In de cijfers spelen deze drie zaken dan ook geen rol.

Niet alle rechtbanken wezen in 2007 vonnis in een mensenhandelzaak. De 108 bestudeerde uitspraken zijn afkomstig van in totaal 13 rechtbanken.⁵

In het kwantitatieve deel van het onderzoek zijn feiten genoteerd voor zover deze expliciet uit de uitspraken blijken. Het ontbreken van een factor of een gegeven in een vonnis wil dan ook niet zeggen dat de rechter hier geen rekening mee heeft gehouden.

De 108 geanalyseerde vonnissen behoren tot één van de onderstaande typen: verkorte vonnissen – al dan niet met bewijs- of vrijspraakoverwegingen – verkorte vonnissen met uitgewerkte bewijsmiddelen op grond van ingesteld hoger beroep, promis-vonnissen en vonnissen van de politierechter. Onderstaande geeft een overzicht:

Tabel B2.1 Geanalyseerde vonnissen 2007

Type vonnis	N	%
Verkorte vonnissen zonder nadere bewijs-/ vrijspraakoverwegingen	26	24
Verkorte vonnissen met nadere bewijs-/ vrijspraakoverwegingen	47	44
Verkorte vonnissen met uitgewerkte bewijsmiddelen ⁶	14	13
Promis-vonnissen	18	17
Politierechternonissen	3	3
<i>Totaal</i>	<i>108</i>	<i>100</i>

Niet in alle vonnissen zijn bewijsoverwegingen opgenomen. Ook zijn niet alle vonnissen uitgewerkt.

2. Strafrechtelijke jurisprudentie inzake uitbuiting buiten de seksindustrie

Doelstelling en onderzoeksvragen

Het onderzoek naar jurisprudentie inzake overige uitbuiting valt in twee delen uiteen. Allereerst is alle Nederlandse jurisprudentie op het gebied van overige uitbuiting bestudeerd en geanalyseerd. Daarnaast is over de grens gekeken naar de vraag hoe andere landen omgaan met de berechting van overige uitbuitingszaken.

Doel van het Nederlandse jurisprudentieonderzoek is inzicht krijgen in de jurisprudentieontwikkeling en de knelpunten rondom de berechting van mensenhandel buiten de seksindustrie. Aan de hand van gevonden knelpunten is vervolgens bezien hoe andere landen mensenhandel strafbaar hebben gesteld, waar zich in het buitenland bij de berechting knelpunten bevinden en hoe deze mogelijk worden opgelost. Het doel van de rechtsvergelijkende blik

5 De Rechtbanken Assen, Breda, Dordrecht, Maastricht, Roermond en Zutphen hebben in 2007 geen uitspraken in mensenhandelzaken gedaan.

6 In twee van deze vonnissen was ook een extra overweging met het bewijs opgenomen.

over de grens is inzicht te krijgen in de vraag hoe de wetgeving terzake overige uitbuiting in andere landen luidt en hoe deze door de rechter wordt toegepast.

Onderzoeksmethode

Alle vonnissen ten aanzien van overige uitbuiting die tot nu toe in Nederland zijn geweest, zijn bestudeerd (zie §12.6). Daarnaast zijn in de meeste gevallen ook het requisitoir, de pleitnota, het proces-verbaal van terechtzitting en de dagvaarding bestudeerd. Ook is een aantal zittingen bijgewoond en is in enkele zaken met de betrokken OvJ of rechter gesproken.

Voor de rechtsvergelijkende blik over de grens is de selectie deels gemaakt voor landen die – net als Nederland – partij zijn bij het VN-Palermo Protocol en/of gebonden zijn aan het EU-Kaderbesluit (2002). Beide instrumenten verplichten tot strafbaarstelling van mensenhandel op basis van gelijklopende definities. Dit deel van het onderzoek betreft België, Frankrijk, Noorwegen en de Verenigde Staten.

In de rechtsvergelijkende blik over de grens is gekeken naar de plaats van de strafbaarstelling van overige uitbuiting in nationale wetgeving, en is onderzocht welke vormen van mensenhandel in nationale wetgeving zijn opgenomen. Voorts is gekeken naar de delictsomschrijving(en) ten aanzien van overige uitbuiting. Per land zijn – waar mogelijk – meerdere vonnissen in overige uitbuitingszaken bestudeerd en geanalyseerd. Hierbij lag de nadruk op de punten waarop veroordelingen in Nederland strandden, zoals de invulling van het bestanddeel (oogmerk van) uitbuiting en het (dwang)middel misbruik van een kwetsbare positie. Voor uitleg over de interpretatie van vonnissen en wetgeving is telefonisch en per e-mail contact geweest met diverse experts in de verschillende landen. De informatie over wetgeving en jurisprudentie uit de VS is grotendeels gebaseerd op het onderzoek dat Anje van Delden op uitnodiging van BNRM uitvoerde.

Kanttekeningen bij het onderzoek

Met de rechtsvergelijkende blik over de grens is niet beoogd een volledig overzicht te geven van de buitenlandse jurisprudentie. Door wetgeving en een aantal vonnissen te bestuderen is getracht op punten aan te geven hoe de rechter in andere landen omgaat met mogelijke knelpunten. Bij de selectie van landen is rekening gehouden met het beschikbaar zijn van vonnissen in de Engelse, Franse en Duitse taal. Door deze selectie is mogelijk interessante wetgeving en jurisprudentie in andere landen buiten beschouwing gebleven. Het feit dat uitspraken uit Duitsland en het Verenigd Koninkrijk in het geheel niet beschikbaar bleken, heeft er toe geleid dat deze landen geen deel uitmaken van onderhavige studie. Het aantal door BNRM bemachtigde vonnissen uit Frankrijk en Noorwegen is zeer beperkt gebleken.⁷ Dit heeft te maken met het feit dat de centrale mensenhandelartikelen in de wetgeving van deze landen de afgelopen jaren niet of nauwelijks zijn gebruikt. Daarnaast zijn vonnissen uit deze landen

⁷ Volgens het Trafficking in Persons Report 2009 is er in Noorwegen één zaak betreffende overige uitbuiting geweest. Voor Frankrijk zijn drie zaken bestudeerd: *Cour de Cassation Chambre criminelle, 3 decembre 2002, N de Decision: 97/8641*, de in NRM5 opgenomen *ECHR – Siliadin versus France* en *Cour d'appel Poitiers, 26 fevrier 2001, N de pourvoi: 02-81453 (Procureur de la Republique v. Monsieur B.)*

niet gepubliceerd en beschikbaar. Uiteindelijk verliep het opvragen van vonnissen bij instanties in deze landen moeizaam. Voor het beschrijven van jurisprudentie van een aantal landen is dan ook deels gebruik gemaakt van secundaire bronnen in de zin van rechtsvergelijkende onderzoeken. Hierbij was het *Casebook of Court Decisions* van de ILO uit 2009 geschikt voor Frankrijk, hoewel precieze bewoordingen van uitspraken van rechtbanken ontbreken.⁸ Een overzicht van Belgische jurisprudentie is deels overgenomen uit het jaarverslag van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding. Dit Centrum heeft tevens een aantal (originele) vonnissen gepubliceerd op zijn website die voor deze verkennende studie zijn gebruikt. Een nadeel is dat er door een dergelijke preselectie een vertekend beeld kan ontstaan. Ten derde is niet duidelijk wat de invloed zal zijn van deze vonnissen op volgende uitbuitingszaken in Noorwegen en Frankrijk. Een ander obstakel is de Noorse taal. In dit hoofdstuk is met betrekking tot de wetteksten uitgegaan van een onofficiële Engelse vertaling van de Universiteit van Bergen, die is goedgekeurd door het Noorse Ministerie van Justitie.⁹ Een nadeel hiervan is dat sommige Engelse equivalenten voor Noorse juridische terminologie meer een benadering dan een exacte vertaling zijn.¹⁰

3. Het *non punishment*-beginsel

Doelstelling

Om inzicht te krijgen in de aard van de problematiek van slachtoffers die tevens als dader betrokken zijn bij strafbare feiten die samenhangen met de mensenhandelsituatie, is naar casus gezocht in Nederland en in het buitenland. Om inzicht te krijgen in de mogelijkheden van het *non punishment*-beginsel is daarnaast (internationale en nationale) regelgeving en literatuur bestudeerd. Met de resultaten is beoogd de problematiek te beschrijven en hier aanbevelingen over te doen.

Onderzoeksmethode

Naast de bestudering van nationale en internationale wetgeving en literatuur, is gezocht naar casus. In Nederland zijn de casus verkregen via politie, hulpverlening, advocatuur en OM. De meeste informatie is verkregen via schriftelijke stukken zoals processen-verbaal van de politie of rechterlijke uitspraken. De bestudeerde casus zijn voorts mondeling toegelicht door degene die de casus inbracht.

De casus in het buitenland zijn verkregen via mondelinge interviews met OM, politie, ngo's en andere betrokken organisaties. De meeste casus uit het rechtsvergelijkende onderzoek

8 De oorspronkelijke vonnissen zijn echter wel bestudeerd.

9 Deze wettekst is te vinden op <http://www.ub.uio.no/ujur/ulovdata/lov-19020522-010-eng.pdf>

10 Tevens is een relevant 'Odelstingsproposisjon' (Ot. Prp – toelichting op een wetsvoorstel van een ministerie aan het parlement) alleen in de Noorse taal beschikbaar en is hierdoor in dit onderzoek slechts beperkt gebruikt. Ot. Prp. No. 62 2002-2003, op: www.regjeringen.no/Rpub/OTP/20022003/062/PDFS/OTP20022003062000DDDPDFS.pdf, website laatst bezocht op 4 juni, 2009. Relevante stukken hieruit zijn gedeeltelijk geciteerd in het Engels in *Jaeren District Court: The Public prosecution Authority vs Daniel D., Case no. 08-069332MED-JARE, 4 juli 2008*.

zijn uitsluitend uit een mondelinge bron afkomstig, zonder onderliggende documentatie. De informatie over wetgeving in de verschillende landen is afkomstig uit de interviews, gestaafd met bestudering van wetteksten en aanvullende documenten. Bij de bestudering van de problematiek in andere landen is gekozen voor omliggende Europese landen. Omdat in internationale discussies over het *non punishment*-beginsel de rol van het legaliteitsbeginsel vrij prominent is, is ervoor gekozen drie landen (Duitsland, Italië en Oostenrijk) in het onderzoek te betrekken waarin vervolging op dit beginsel gestoeld is. Voorts is de selectie van landen mede gebaseerd op het feit dat bepaalde landen het Verdrag van de Raad van Europa (2005) al hebben geratificeerd. Dit verdrag bevat een juridisch bindende bepaling over het *non punishment*-beginsel.

Speciale dank gaat uit naar geïnterviewden in binnen- en buitenland, dankzij wie de casus zijn verkregen.

Kanttekeningen bij het onderzoek

Met het onderzoek is niet beoogd een volledig beeld te geven van casus waarbij slachtoffers van mensenhandel betrokken zijn bij strafbare feiten. Dit is ook niet mogelijk nu bij geen enkele instantie in Nederland of in de bestudeerde andere landen een registratie is van alle slachtoffers die bij een strafbaar feit zijn betrokken. Doordat de casus vaak van één bron afkomstig zijn, informatie voor een groot deel mondeling is gegeven, en veel informatie niet schriftelijk was vastgelegd bij de organisaties waar deze informatie vandaan kwam, is het mogelijk dat niet elke beschreven casus een volledige en feitelijke weergave vormt van hetgeen is gebeurd. Aan het beantwoorden van de doelstelling van het onderzoek, namelijk het geven van inzicht in de aard van de problematiek van slachtoffers die tevens dader zijn, doet dit echter niet af.

Voor het vinden van respondenten voor de interviews in de verschillende landen is getracht in elk land in ieder geval zowel respondenten binnen OM als ngo's te interviewen. In Duitsland is echter één officier van justitie geïnterviewd, en waren geen respondenten vanuit ngo's beschikbaar. Vanuit Zweden bleek geen respons op verzoeken om interviews. Om deze reden is er voor gekozen Zweden niet te betrekken in het onderzoek. In de andere landen zijn wel meerdere respondenten geïnterviewd. Kanttekening hierbij is dat iedere respondent een eigen visie op de problematiek heeft, waardoor informatie gekleurd kan zijn.

4. Plankzaken

Inleiding

Al jaren verneemt BNRM over mensenhandelzaken die door de politie niet opgepakt (kunnen) worden, zogenoemde 'plankzaken'.¹¹ De redenen hiervoor zouden onder meer liggen in een gebrek aan capaciteit en prioriteit voor mensenhandel. Uiteindelijk wordt een (onbe-

¹¹ Plankzaken zijn zaken die niet (direct) worden opgepakt. Er bestaat momenteel echter geen eenduidige en afgebakende definitie van plankzaken. De term wordt door politiemensen op verschillende wijze gebruikt. In dit onderzoek wordt met plankzaken gerefereerd aan signalen die wel voldoende opsporingsindicatie heb-

kend) deel van deze plankzaken door veroudering van feiten geseponeerd. Deze informatie vanuit onder meer politie, Openbaar Ministerie en hulpverlening, was aanleiding hiernaar een onderzoek in te stellen.

Doelstelling

Zicht krijgen op de (aard van) plankzaken mensenhandel bij de politie.

Onderzoeksvragen

Vragen over signalen mensenhandel die binnen komen bij de politie:

- Welke signalen zijn in een periode van twee maanden binnengekomen?
- Welke van deze signalen bevatten opsporingsindicatie?

Vragen over beslistmomenten:

- Welke signalen leiden wel/niet tot (welke) vervolgacties?
- Welke afwegingen spelen daarbij een rol?
- Waar en hoe wordt de afweging gemaakt?
- Hoe worden beslissingen over de start/voortgang van een opsporingsonderzoeken genomen?

Vragen over de wijze waarop de aanpak van mensenhandel is georganiseerd:

- Hoe is de aanpak van mensenhandel binnen de regio georganiseerd?

Onderzoeksmethode

Dit onderzoek is om praktische redenen uitgevoerd in een selectie van acht politiekorpsen. Deze selectie is niet volledig representatief voor alle politieregio's, maar is wel zo gekozen dat diverse kenmerken en omstandigheden van verschillende regio's vertegenwoordigd zijn. Zo werd bij de selectie van korpsen rekening gehouden met:

- het aantal signalen mensenhandel dat in 2006 binnenkwam (bron: Korpsmonitor 2007- onderliggende vragenlijsten). In elk geval is ook één korps opgenomen met (vrijwel) geen signalen mensenhandel en één korps dat niet in staat was deze informatie te leveren;¹²
- het aantal signalen dat wel/niet is omgezet in een opsporingsonderzoek (bron: Korpsmonitor 2007 - onderliggende vragenlijsten);
- het oordeel over de aanpak mensenhandel (groen, oranje, rood) (bron: Korpsmonitor 2007);
- de omvang en locatie van de politieregio.

Op basis van deze criteria zijn de volgende regio's geselecteerd: Amsterdam-Amstelland, Gelderland-Midden, Groningen, Limburg-Noord, Noord-Holland-Noord, Rotterdam-Rijnmond, Twente en Zuid-Holland-Zuid.

ben, maar niet leiden tot opsporingshandelingen c.q. een opsporingsonderzoek. Een plankzaak kan in verschillende fases van het opsporingsproces ontstaan.

¹² Hiermee is aan een verzoek van LEM tegemoet gekomen (d.d. 20 februari 2008).

Bij de geselecteerde korpsen is het aantal binnengekomen signalen/aangiftes in de periode van 1 januari 2007 tot 1 maart 2007 (twee maanden) geïnventariseerd en geanalyseerd. Daarbij is gekeken naar de aard van het signaal en de aanwezigheid van opsporingsindicatie.¹³ Verder is gekeken welke signalen zijn opgepakt (en hoe) en welke niet. Daarbij zijn beslismomenten in kaart gebracht: Welke afwegingen werden gemaakt? Waardoor werd besloten om wel/niet over te gaan tot opsporing? Door wie?

5. B9-gegevens

Doelstelling en onderzoeksvragen

BNRM analyseert in principe jaarlijks door de IND geleverde bestanden waarin alle aanvragen en inwilligingen van verblijfsvergunningen in het kader van de B9-regeling (B9-verblijfsvergunningen) zijn opgenomen. Om verschillende redenen wordt in de onderhavige rapportage alleen over de verleningen gerapporteerd. Deze keuze wordt hieronder – evenals de onderzoeksmethode – nader toegelicht.

De onderzoeksvragen zijn:

- Aan hoeveel slachtoffers/getuigen is een B9-verblijfsvergunning verleend?
- Welke (achtergrond)kenmerken hebben personen met een B9-verblijfsvergunning?
- Hoeveel B9-verblijfsvergunningen werden per politieregio verleend?

Onderzoeksmethode

Op verzoek van BNRM heeft de IND – de instantie waar verzoeken om een verblijfsvergunning in het kader van de B9-regeling worden ingediend – bestanden aangeleverd met alle contacten waarbij de B9-regeling een rol speelde. Deze bestanden bevatten alle verleningen van B9-verblijfsvergunningen (ook wanneer die pas in een later stadium hebben plaatsgevonden, bijvoorbeeld na een bezwaar- of beroepsprocedure en/of een verlening van een verblijfsvergunning op andere gronden). BNRM heeft alle bestanden geaggregeerd naar persoonsniveau.¹⁴ Dit bestand is verder geanalyseerd. Door omissies in het systeem, ontstaan door de overname van de vreemdelingenadministratie door de IND, wordt alleen over het jaar 2005 en latere jaren gerapporteerd.

Kanttekeningen bij het onderzoek

Bij het in het onderzoek gebruikte databestand zijn enkele aanvullende kanttekeningen op zijn plaats. Ten eerste: de IND registreert niet consequent en/of eenduidig of verblijfsvergunning-aanvragen en verleningen gekoppeld zijn aan de B9-regeling. Hierdoor komt het voor dat bij een persoon die een B9-verblijfsvergunning aanvraagt, een verblijfsvergunning

¹³ Dit gebeurt in principe met de betrokkenen in de regio. De bepaling of er opsporingsindicatie is kan evenwel een punt van discussie zijn. In die gevallen kan advies worden gevraagd aan een objectieve, externe deskundige.

¹⁴ Een persoon kan immers meerdere procedures bij (en per procedure meerdere contacten hebben met) de IND.

op andere gronden wordt geregistreerd (bijvoorbeeld ‘verblijf bij partner’, of ‘werken in de EU’). Het omgekeerde komt ook voor: bij personen die bij een eerste registratie geen B9-verblijfsvergunning aanvragen, wordt deze wel verleend. Ervan uitgaand dat personen die hetzij in de aanvraag, hetzij in de toekenning een B9-vermelding kregen, een beroep deden op de B9-regeling zijn al deze personen in de analyses meegenomen. Omdat een beroep op de B9-regeling, als grond voor een verblijfsvergunning, door de IND niet middels een speciale procedure standaard en verplicht wordt geregistreerd, is het mogelijk dat niet alle slachtoffers die een beroep deden op de B9-regeling zijn getraceerd (en opgenomen in het bestand).¹⁵

Ten tweede: de B9-regeling voorziet in een tijdelijke verblijfsvergunning voor zowel slachtoffers als getuigen van mensenhandel die aangifte van mensenhandel doen. Of een persoon een B9-verblijfsvergunning krijgt als slachtoffer of als getuige wordt door de IND niet geregistreerd. Overigens kan een getuige evengoed een slachtoffer zijn. Uit verschillende bronnen (o.a. Van Dijk, 2002) komt namelijk naar voren dat slachtoffers van mensenhandel gemakkelijker een getuigenverklaring afleggen, dan aangifte doen als slachtoffer.

Ten derde: de B9-gegevens hebben alleen betrekking op illegaal in Nederland verblijvende slachtoffers en getuigen van mensenhandel. Immers alleen dan is legalisering van een verblijf in Nederland ten behoeve van het opsporingsonderzoek en de vervolging noodzakelijk. Bovendien bevatten de IND-bestanden alleen gegevens over personen die voor een tijdelijke verblijfsvergunning in aanmerking komen omdat zij aangifte van mensenhandel hebben gedaan. Slachtoffers die in de bedenktijd fase zitten worden niet door de IND geregistreerd.

6. Mogelijk misbruik van de B9-regeling

Inleiding

Buitenlanders die Nederland moeten verlaten c.q. geen uitzicht hebben op een verblijfsstatus geven soms - in het laatste stadium - te kennen slachtoffer van mensenhandel te zijn of worden als zodanig herkend door bijvoorbeeld advocaten of hulpverleners. Zij doen aangifte van mensenhandel, maar deze aangiften bevatten weinig tot geen opsporingsindicaties en kunnen daardoor zelden succesvol worden afgesloten. Wel kosten deze zaken (soms veel) capaciteit, omdat ze - conform de Aanwijzing mensenhandel – moeten worden onderzocht. Sommige betrokkenen vermoeden misbruik van de B9-regeling ten behoeve van een tijdelijke verblijfsvergunning. BNRM heeft verkennend onderzoek verricht naar dit probleem en een (computerondersteunde) expertmeeting georganiseerd, waarin gebrainstormd werd over mogelijke oplossingen.

Doelstelling

Zicht krijgen op de factoren die leiden tot vermoedens van misbruik van de B9-regeling, en inventariseren van mogelijke oplossingen.

¹⁵ Overigens kunnen personen die in dit onderzoek worden meegeteld, omdat zij op enig moment en eventueel naast andere verblijfsdoelen aan de B9 zijn gekoppeld, door de IND anders worden gecategoriseerd, omdat de IND personen indeelt naar het *eerst genoemde* verblijfsdoel.

Onderzoeksvragen

Beschrijving zaak:

- Op welke wijze is de zaak bij de politie bekend geworden?
- Wat houdt het mensenhandelverhaal in?
- Wat is de voorgeschiedenis van het (mogelijke) slachtoffer mensenhandel?
- Zijn er signalen mensenhandel in de voorgeschiedenis van het slachtoffer?
- Zijn er opsporingsindicaties / -aanwijzingen?

Verloop zaak:

- Welke vervolgacties werden door de politie ondernomen?
- Hoe werd de zaak afgerond?
- Wat was de rol van het OM?
- Was er sprake van omissies aan de kant van de politie?

Twijfels:

- Waarom zijn er twijfels c.q. vermoedens van misbruik van de B9-regeling?
- Welke effecten hadden deze twijfels?

Oplossingen:

- Welke mogelijke oplossingen zijn er voor de twijfelzaken?

Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek zijn alle casussen geïnventariseerd waarvan de politie vermoedens had van misbruik. Dit leverde 88 zaken uit 2007 en 2008 op, uit 13 politieregio's. Hieruit is *at random* een selectie gemaakt van 16 zaken die nader zijn bestudeerd. In onderstaande tabel wordt de herkomst van slachtoffers, hun sekse en de aard van de (geplande) uitbuiting weergegeven.

Tabel B2.2 Kenmerken twijfelzaken

Herkomst	SU		OU		Onbekend		Totaal
	♀	♂	♀	♂	♀	♂	
Afrika	10	1	–	–	–	1	12
China	2	–	1	1	–	–	4
<i>Totaal</i>	12*	1	1	1	–	1	16

* In twee zaken had de aangever nog niet daadwerkelijk in de seksindustrie gewerkt. De verdachte had aangekondigd dat dit de bedoeling was.

Twaalf van de 16 zaken hadden betrekking op aangevers uit Afrika (waarvan zeven uit Nigeria), vier op aangevers uit China. Onder de aangevers bevonden zich 14 vrouwen en twee mannen. Voor deze 16 casussen zijn de onderzoeksvragen beantwoord.

Expertmeeting

BNRM heeft met 14 vertegenwoordigers van politie, OM, hulpverlening, advocatuur en de IND een interactieve, computerondersteunde expertbijeenkomst georganiseerd, om de aard van de problematiek verder uit te diepen en te brainstormen over mogelijke oplossingen. Deze bijeenkomst vond plaats op 10 februari 2009.

Aanvullend onderzoek

Daarnaast zijn zes casussen geanalyseerd van ex-ama's die in 2006 aangifte deden van mensenhandel. Over de afhandeling van deze casussen bestonden klachten vanuit de hulpverlening. Daarom is nagegaan hoe deze casussen zijn afgehandeld door politie en OM. Hierbij is 'hoor-wederhoor' toegepast: de hulpverlening gaf aan welke klachten zij had, de politie gaf aan hoe het onderzoek is verlopen en reageerde op de klachten. De hulpverlening reageerde daar weer op. De casusbeschrijvingen die het resultaat van dit onderzoek vormden zijn waar relevant in de onderhavige rapportage verwerkt. Daarnaast is op conferenties en bijeenkomsten met hulpverleners gesproken over casussen waar zij klachten over hadden.

7. Beklagzaken ex artikel 12 Strafvordering

Doelstelling

Met het onderzoek wordt beoogd zicht te verkrijgen op:

- de kenmerken van mensenhandelzaken waarin is besloten om niet te vervolgen, en waartegen beklag is gedaan ex artikel 12 Strafvordering;
- de afwikkeling van deze zaken.

Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek zijn de uitspraken (eindbeschikkingen) en onderliggende dossiers van de artikel 12 Sv-procedures op het gebied van mensenhandel die vanaf 1 januari 2007 door drie van de vijf gerechtshoven behandeld zijn en waarover voor april 2009 een beslissing is genomen bestudeerd. De drie geselecteerde gerechtshoven (Amsterdam, Den Bosch en Den Haag) worden representatief geacht voor alle vijf de gerechtshoven.¹⁶ De uitspraken en dossiers zijn aan de hand van een vragenlijst geanalyseerd.

In totaal zijn voor dit onderzoek 44 uitspraken (eindbeschikkingen) bestudeerd.¹⁷ In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het aantal bestudeerde uitspraken per gerechtshof, uitgesplitst naar jaar van behandeling in de raadkamer.¹⁸

16 Het geven van een volledig beeld van alle beklagzaken op het gebied van mensenhandel bij alle vijf de gerechtshoven is niet mogelijk, omdat het in Leeuwarden ten tijde van het onderzoek niet mogelijk was om louter de beklagprocedures op het gebied van mensenhandel eruit te filteren.

17 In deze dossiers kunnen o.a. de volgende documenten voorkomen: het klaagschrift, een ambtsbericht van de OvJ met motivatie voor het sepot, het schriftelijke verslag van de A-G en de procesverbalen van de politie.

18 Omdat de duur van de beklagprocedure op kan lopen tot meer dan een jaar, betekent dit dat onder het jaar van behandeling van het beklag in de raadkamer ook klachten kunnen vallen die het jaar ervoor al zijn ingediend.

Tabel B2.3 Aantal bestudeerde uitspraken en onderliggende dossiers per gerechtshof

Jaar van behandeling	Amsterdam	Den Bosch	Den Haag	Totaal
2007	8	3	4	15
2008	3	14	7	24
2009	1	–	4	5
Totaal	12	17	15	44

De duur van de beklagprocedure vanaf het moment van instroom (ontvangst van het klaagschrift) tot het moment van uitstroom (uitspraak van het hof) loopt uiteen van tweeënehalf en 14 maanden en bedraagt voor de gerechtshoven Amsterdam, Den Bosch en Den Haag gemiddeld respectievelijk negen, zeveneneenhalf en zes maanden.

8. Voortgezet verblijf

Doelstelling

Het belangrijkste doel van het onderzoek was om, vanuit een vergelijkend perspectief, te bezien hoe de nieuwe regeling inzake voortgezet verblijf na de B9 in de praktijk werkt en in hoeverre de doelstellingen van de aanpassing van de regeling worden gerealiseerd.

Vanuit de constatering dat er weinig aanvragen voor voortgezet verblijf werden gedaan, beoogde de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie met een eerdere beleidswijziging een aantal veranderingen: het eenvoudiger maken om op een aanvraag voor voortgezet verblijf te beslissen, de snelheid van beslissen te verhogen en de positie van het slachtoffer te verduidelijken en te verbeteren (in de verwachting dat dit alles tot meer aanvragen zou leiden). Daarnaast was de bedoeling het beleid meer analoog te maken aan het beleid ten aanzien van voortgezet verblijf in het algemeen (art. 3.51 Vb).

Onderzoeksvragen

- Door wie wordt voortgezet verblijf na de B9 procedure aangevraagd?
Voorzover mogelijk zijn de volgende kenmerken van de aanvrager onderzocht: het land van herkomst, soort uitbuiting (evt. sector), geslacht, leeftijd, duur van het verblijf in Nederland, duur van de uitbuiting, duur van verblijf met een B9-status, status in het strafrechtelijk onderzoek (aangever / getuige), eventuele bijzondere omstandigheden (bv. psychische problemen).
- Hoe vaak is de vergunning verleend en op welke grond, en hoe vaak is een aanvraag niet gehonoreerd en waarom niet?
- Welke omstandigheden/factoren zijn door de aanvrager aangevoerd en welke door de IND meegewogen (bv. een eventuele veroordeling voor een ander strafbaar feit dan mensenhandel in het strafproces)?

- Is er verwezen naar een thematisch ambtsbericht, een zgn. veiligheidsdossier en/of een brief van de officier van justitie in het dossier, en zo ja, welke waarde is in de praktijk aan deze documentatie toegekend bij de inschatting van het gevaar bij terugkeer?
- Zijn overwegingen opgenomen inzake de bewijslastverdeling in de procedure en zijn algemene weigeringsgronden toegepast?

Onderzoeksmethode

Dit onderzoek bestaat grotendeels uit dossieronderzoek. BNRM heeft de IND – de instantie waar verzoeken om verblijfsvergunningen in het kader van de B9-regeling en B16/7 regeling worden ingediend – verzocht om de dossiers aan te leveren die betrekking hebben op aanvragen van voortgezet verblijf na afloop van de B9-regeling in 2006. Dit betreft 34 dossiers. Voorts zijn advocaten en IND-medewerkers benaderd voor aanvullende informatie (schriftelijk of in een interview).

Kanttekening bij het onderzoek

Het onderzoek betrof aanvragen om voortgezet verblijf in 2006.

Het beleid inzake voortgezet verblijf na de B9 is tijdens het BNRM-onderzoek opnieuw gewijzigd.

Bijlage 3

Toelichting bij tabellen en statistiek

1 Toelichting bij tabellen

Dit rapport bevat meerdere tabellen. Hieronder staan enkele opmerkingen die van belang zijn voor de interpretatie van deze tabellen.

Door afronding tellen de tabellen niet altijd op tot 100%. Ten behoeve van de leesbaarheid is in de tabellen evenwel steeds 100% als totaal genoteerd.

Wanneer in een kolom van een tabel aantallen worden weergegeven, dan wordt in de kop van de desbetreffende kolom de letter N - een afkorting van het Engelse *number* – gebruikt.

In de tabellen wordt met een streepje (-) weergegeven dat het aantal nul is, en eveneens met een streepje dat het bijbehorende percentage 0% is. Wanneer het aantal hoger is dan nul, maar het percentage door afronding op 0% uitkomt, wordt geen streepje weergegeven maar 0%.

2 Toelichting bij gebruikte statistiek

Standaarddeviatie

In dit rapport wordt soms aangegeven wat het gemiddelde is, bijvoorbeeld het gemiddeld aantal verdachten in opsporingsonderzoeken naar mensenhandel. Daarbij wordt soms ook het aantal (N, zie boven) en de zogenaamde standaarddeviatie gegeven. Met de standaarddeviatie wordt aangegeven in welke mate de aantallen waarover het gemiddelde berekend is, uiteen lopen. Hoe hoger de standaarddeviatie, des te meer dit het geval is.

Indexcijfer

In sommige tabellen wordt een indexcijfer gegeven. Het indexcijfer laat zien hoeveel het aantal - bijvoorbeeld verdachten - in een bepaald jaar ten opzichte van een basisjaar is veranderd. Welk jaar als basisjaar is genomen, wordt vermeld in de kop van de tabel. Dit jaar wordt op 100 gesteld. Een indexcijfer hoger dan 100 geeft een stijging weer ten opzichte van het basisjaar en een indexcijfer lager dan 100 een daling.

Bijlage 4 Aanvullende tabellen

Tabel B4.1 geeft een volledig overzicht van de bij CoMensha geregistreerde (mogelijke) slachtoffers. Dit in aanvulling op de informatie hierover in §4.2.2, Tabel 4.2.

Tabel B4.1 Nationaliteit van bij CoMensha geregistreerde (mogelijke) slachtoffers, per jaar

Land	2004		2005		2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Afghaanse	1	0%	–	–	–	–	–	–	1	0
Albanese	8	2%	2	0%	1	0	–	–	2	0
Angolese	2	0%	8	2%	2	0	1	0	5	1
Antiguaanse en Barbudaanse	–	–	1	0%	–	–	–	–	–	–
Armeense	3	1%	–	–	4	1	2	0	2	0
Azerbajdzjaanse	–	–	–	–	1	0	–	–	–	–
Bengalese	1	0%	–	–	3	1	–	–	–	–
Belarussische	12	3%	3	1%	–	–	2	0	1	0
Belgische	–	–	2	0%	1	0	–	–	–	–
Beninse	1	0%	2	0%	–	–	–	–	1	0
Boliviaanse	–	–	–	–	–	–	1	0	–	–
Bosnische	–	–	1	0%	–	–	2	0	1	0
Braziliaanse	5	1%	8	2%	17	3	4	1	13	2
Britse	2	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Bulgaarse	55	14%	52	12%	39	7	50	7	32	4
Burkina Faso	–	–	–	–	–	–	1	0	–	–
Burundische	–	–	2	0%	1	0	3	0	–	–
Canadese	1	0%	–	–	–	–	–	–	1	0
Chileense	–	–	–	–	2	0	2	0	2	0
Chinese	9	2%	5	1%	29	5	33	5	78	9
Colombiaanse	4	1%	1	0%	–	–	1	0	5	1
Comorese	–	–	–	–	1	0	–	–	–	–
Congolese	–	–	3	1%	5	1	5	1	3	0

MENSENHANDEL – ZEVENDE RAPPORTAGE VAN DE NATIONAAL RAPPORTEUR

Land	2004		2005		2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Cubaanse	2	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Deense	–	–	–	–	–	–	1	0	–	–
Dominicaanse	2	0%	1	0%	–	–	–	–	1	0
Duitse	1	0%	2	0%	–	–	3	0	7	1
Ecuadoriaanse	1	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Egyptische	–	–	–	–	–	–	1	0	2	0
Eritrese	1	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Estse	1	0%	–	–	1	0	1	0	–	–
Ethiopische	2	0%	1	0%	1	0	1	0	–	–
Filipijnse	2	0%	–	–	–	–	2	0	6	1
Finse	–	–	–	–	1	0	–	–	–	–
Franse	–	–	–	–	–	–	1	0	1	0
Gambiaanse	–	–	–	–	–	–	–	–	4	1
Georgische	–	–	–	–	2	0	–	–	3	0
Ghanese	6	1%	2	0%	1	0	8	1	9	1
Griekse	–	–	1	0%	–	–	1	0	–	–
Guinee-Bissause	5	1%	4	1%	–	–	–	–	1	0
Guinese	3	1%	4	1%	8	1	15	2	20	2
Hongaarse	3	1%	9	2%	13	2	15	2	45	5
Ierse	–	–	1	0%	–	–	–	–	–	–
Indiase	–	–	–	–	7	1	3	0	13	2
Indonesische	–	–	–	–	2	0	–	–	1	0
Iraakse	2	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Iraanse	5	1%	–	–	3	1	1	0	1	0
Italiaanse	–	–	2	0%	1	0	1	0	–	–
Ivoriaanse	2	0%	–	–	–	–	2	0	3	0
Jamaicaanse	–	–	–	–	1	0	–	–	–	–
(vml.) Joegoslavische	2	0%	5	1%	1	0	6	1	1	0
Kaapverdische	–	–	–	–	–	–	1	0	1	0
Kameroense	11	3%	4	1%	4	1	6	1	11	1

Land	2004		2005		2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kenyaanse	2	0%	1	0%	3	1	3	0	3	0
Kroaatse	–	–	–	–	1	0	–	–	–	–
Letse	1	0%	3	1%	3	1	2	0	–	–
Libanese	–	–	–	–	1	0	–	–	–	–
Liberiaanse	1	0%	1	0%	–	–	2	0	3	0
Litouwse	3	1%	3	1%	6	1	3	0	8	1
Luxemburgse	1	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Macedonische	1	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Maleisische	1	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Marokkaanse	11	4%	11	3%	9	2	13	2	10	1
Mauritaunse	–	–	–	–	1	0	–	–	–	–
Mexicaanse	1	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Moldavische	6	1%	2	0%	3	1	–	–	–	–
Mongolische	–	–	2	0%	1	0	4	1	4	1
Namibische	–	–	1	0%	–	–	1	0	–	–
Nederlandse	59	15%	98	23%	146	25	270	38	320	39
Nicaraguaanse	–	–	–	–	–	–	1	0	–	–
Nigeriaanse	39	10%	28	7%	86	15	104	15	64	8
Nigerse	–	–	–	–	–	–	1	0	–	–
Noord-Koreaanse	–	–	1	0%	1	0	–	–	–	–
Noorse	–	–	1	0%	–	–	–	–	–	–
Oekraïense	8	2%	10	2%	10	2	4	1	5	1
Oezbekistaanse	2	0%	1	0%	–	–	–	–	–	–
Pakistaanse	1	0%	–	–	–	–	–	–	–	–
Poolse	8	2%	13	3%	27	5	14	2	6	1
Portugese	–	–	1	0%	–	–	–	–	2	0
Roemeense	45	11%	23	5%	34	6	28	4	19	2
Russische	14	3%	13	3%	12	2	9	1	5	1
Rwandese	1	0%	–	–	–	–	2	0	–	–
Senegalese	2	0%	1	0%	–	–	1	0	–	–

MENSENHANDEL – ZEVENDE RAPPORTAGE VAN DE NATIONAAL RAPPORTEUR

Land	2004		2005		2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Servische	–	–	–	–	–	–	–	–	1	0
Sierra Leone	6	1%	14	3%	20	3	29	4	44	5
Slowaakse	3	1%	10	2%	2	0	3	0	7	1
Soedanese	2	0%	1	0%	2	0	2	0	2	0
Somalische	–	–	–	–	2	0	5	1	3	0
Sri Lankaanse	–	–	–	–	–	–	1	0	–	–
Surinaamse	3	1%	1	0%	2	0	6	1	4	1
Syrische	–	–	–	–	–	–	1	0	–	–
Taiwanese	–	–	–	–	–	–	–	–	4	1
Tanzaniaanse	–	–	–	–	1	0	–	–	1	0
Thaise	2	0%	2	0%	3	1	9	1	12	2
Togolese	2	0%	2	0%	2	0	2	0	1	0
Trinidad en Tobago	–	–	–	–	–	–	–	–	1	0
Tsjechische	2	0%	18	4%	3	1	4	1	7	1
Tunesische	–	–	–	–	1	0	–	–	–	–
Turkse	2	0%	2	0%	5	1	8	1	1	0
Ugandese	–	–	4	1%	–	–	3	0	1	0
Venezolaanse	–	–	–	–	–	–	2	0	2	0
Vietnamese	3	1%	1	0%	–	–	–	–	2	0
Zambiaanse	–	–	–	–	–	–	1	0	–	–
Zimbabwe	–	–	2	0%	–	–	–	–	1	0
Zuid-Afrikaanse	–	–	–	–	2	0	–	–	–	–
Onbekend	16	4%	27	6%	38	7	2	0	6	1
Totaal	403	100%	424	100%	579	100	716	100	826	100

Bron: STV (bestanden).¹

¹ De in deze tabel opgenomen informatie wijkt iets af van de door de STV in haar Jaarverslagen gepresenteerde aantallen. BNRM werkte met een door STV na verschijnen van het Jaarverslag toegezonden bestand, waarin STV nog enkele correcties heeft aangebracht.

In Tabel B4.2 zijn alle nationaliteiten van bij CoMensha geregistreerde minderjarige slachtoffers opgenomen. Deze informatie vormt een aanvulling op hetgeen is vermeld in Tabel 4.5, §4.2.2.

Tabel B4.2 Nationaliteit van bij CoMensha geregistreerde minderjarige slachtoffers, per jaar

Land	2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%
Angolese	–	–	–	–	2	1%
Armeense	1	1%	–	–	–	–
Beninse	–	–	–	–	1	1%
Braziliaanse	–	–	–	–	1	1%
Bulgaarse	5	5%	6	3%	1	1%
Chinese	6	6%	4	2%	14	8%
Colombiaanse	–	–	–	–	1	1%
Congolese	2	2%	2	1%	–	–
Duitse	–	–	–	–	1	1%
Filipijnse	–	–	1	1%	–	–
Ghanese	–	–	2	1%	–	–
Guinee-Bissause	–	–	–	–	1	1%
Guinese	1	1%	3	2%	11	7%
Hongaarse	–	–	–	–	1	1%
Indiase	–	–	2	1%	1	1%
Indonesische	–	–	–	–	1	1%
Iraanse	–	–	1	1%	–	–
Italiaanse	1	1%	–	–	–	–
Kameroense	–	–	1	1%	2	1%
Litouwse	1	1%	–	–	–	–
Marokkaanse	2	2%	3	2%	1	1%
Mongolische	1	1%	–	–	2	1%
Nederlandse	35	35%	100	50%	104	62%
Nigeriaanse	32	32%	50	25%	7	4%
Oekraïense	–	–	1	1%	–	–
Roemeense	4	4%	10	5%	1	1%

Land	2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%
Russische	1	1%	1	1%	1	1%
Servische	–	–	–	–	1	1%
Sierra Leoonse	6	6%	4	2%	8	5%
Slowaakse	–	–	–	–	4	2%
Somalische	–	–	1	1%	1	1%
Surinaamse	2	2%	2	1%	–	–
Taiwanese	–	–	–	–	1	1%
Turkse	1	1%	3	2%	–	–
Ugandese	–	–	2	1%	–	–
Totaal	101	100%	199	100	169	100

Bron: STV (bestanden).²

De in Tabel B3 opgenomen informatie vormt een aanvulling op hetgeen is vermeld in Tabel 4.15, §4.2.3.

Tabel B4.3 Nationaliteit personen met B9 (2005-2008)

Nationaliteit	B9-verleningen							
	2005		2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Albanese	1	2%	1	1%	–	–	–	–
Angolese	–	–	2	1%	–	–	–	–
Armeense	1	2%	2	1%	1	1%	2	1%
Azerbajdzjaanse	–	–	–	–	–	–	2	1%
Belarussische	1	2%	–	–	–	–	1	0%
Bengalese	–	–	2	1%	–	–	–	–
Boliviaanse	–	–	–	–	1	1%	–	–
Braziliaanse	–	–	1	1%	4	3%	4	2%

- 2 De in deze tabel opgenomen informatie wijkt iets af van de door de STV in haar Jaarverslagen gepresenteerde aantallen. BNRM werkte met een door STV na verschijnen van het Jaarverslag toegezonden bestand, waarin STV nog enkele correcties heeft aangebracht.
- 3 Dit betreft waarschijnlijk personen die ooit als ongedocumenteerde asielzoeker in Nederland arriveerden en van wie later de nationaliteit alsnog is vastgesteld.

Nationaliteit	B9-verleningen							
	2005		2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Britse	1	2%	–	–	–	–	–	–
Bulgaarse	11	18%	18	12%	10	7%	8	3%
Burundische	1	2%	1	1%	1	1%	–	–
Chinese	1	2%	9	6%	16	11%	42	18%
Congo-Kinshasa	–	–	2	1%	–	–	2	1%
Dominicaanse	1	2%	1	1%	–	–	–	–
Duitse	–	–	–	–	2	1%	1	0%
Estlandse	–	–	1	1%	–	–	–	–
Ethiopische	–	–	–	–	2	1%	1	0%
Filipijnse	–	–	–	–	–	–	3	1%
Franse	–	–	–	–	–	–	3	1%
Gambiaanse	–	–	–	–	1	1%	–	–
Ghanese	–	–	–	–	1	1%	7	3%
Guinese	–	–	3	2%	5	4%	14	6%
Hongaarse	1	2%	2	1%	4	3%	11	5%
Indiase	–	–	3	2%	–	–	6	3%
Indonesische	–	–	–	–	–	–	1	0%
Iraanse	–	–	–	–	1	1%	–	–
Italiaanse	1	2%	–	–	–	–	–	–
Ivoriaanse	–	–	–	–	1	1%	1	0%
Joegoslavische	–	–	–	–	1	1%	2	1%
Kaapverdische	–	–	1	1%	–	–	–	–
Kameroense	–	–	2	1%	4	3%	10	4%
Kroatische	–	–	1	1%	–	–	–	–
Letse	1	2%	1	1%	–	–	–	–
Libanese	–	–	1	1%	–	–	–	–
Liberiaanse	–	–	–	–	1	1%	1	0%
Litouwse	–	–	–	–	1	1%	1	0%
Marokkaanse	1	2%	1	1%	6	4%	2	1%
Mauritaanse	–	–	1	1%	2	1%	–	–

MENSENHANDEL – ZEVENDE RAPPORTAGE VAN DE NATIONAAL RAPPORTEUR

Nationaliteit	B9-verleningen							
	2005		2006		2007		2008	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Moldavische	–	–	3	2%	–	–	–	–
Mongolische	–	–	–	–	–	–	2	1%
Nigerese	1	2%	–	–	1	1%	1	0%
Nigeriaanse	4	7%	33	22%	34	24%	54	23%
Noordkoreaanse	–	–	1	1%	–	–	–	–
Noorse	1	2%	–	–	–	–	–	–
Oekraïense	1	2%	4	3%	1	1%	2	1%
Oezbekistaanse	2	3%	–	–	–	–	–	–
Poolse	3	5%	2	1%	5	4%	–	–
Roemeense	6	10%	24	16%	5	4%	3	1%
Russische	5	8%	3	2%	4	3%	2	1%
Senegalese	1	2%	–	–	–	–	–	–
Sierra Leoonse	8	13%	10	7%	17	12%	23	10%
Slowaakse	2	3%	–	–	2	1%	2	1%
Soedanese	–	–	3	2%	–	–	–	–
Somalische	–	–	–	–	–	–	2	1%
Staatloze	–	–	1	1%	–	–	–	–
Surinaamse	–	–	–	–	–	–	2	1%
Taiwanese	–	–	1	1%	–	–	1	0%
Tanzaniaanse	–	–	1	1%	–	–	–	–
Thaise	1	2%	1	1%	3	2%	4	2%
Togolese	–	–	1	1%	2	1%	–	–
Tsjechische	2	3%	3	2%	–	–	1	0%
Tunesische	–	–	–	–	1	1%	–	–
Turkse	–	–	–	–	2	1%	1	0%
Ugandese	1	2%	1	1%	–	–	3	1%
Zuid-Afrikaanse	–	–	1	1%	–	–	–	–
Onbekend ³	1	2%	1	1%	1	1%	7	3%
Totaal	61	100%	150	100%	143	100%	235	100%

De in Tabel B4.4 opgenomen informatie vormt een aanvulling op hetgeen is vermeld in Tabel 4.1, §4.2.2.

Tabel B4.4 *Herkomstland klagers*

Land	Amsterdam	Den Bosch	Den Haag	Totaal
	N	N	N	N
Angola	–	1	–	1
China	1	2	–	3
Congo	–	1	–	1
Ethiopië	–	–	1	1
Gambia	–	1	–	1
Ghana	–	–	2	2
Guinee	1	1	1	3
Iran	–	1	–	1
Kameroen	1	–	2	3
Kenia	–	–	1	1
Mauritanië	1	–	–	1
Moldavië	1	–	–	1
Nigeria	1	1	3	5
Oekraïne	1	–	1	2
Roemenië	–	1	–	1
Rusland	–	–	1	1
Sierra Leone	4	3	3	10
Suriname	1	–	–	1
Uganda	–	1	–	1
Wit-Rusland	–	1	–	1
Zuid-Afrika	–	1	–	1
Onbekend	–	2	–	2
<i>Totaal</i>	<i>12</i>	<i>17</i>	<i>15</i>	<i>44</i>

De in Tabel B4.5 opgenomen informatie vormt een aanvulling op hetgeen is vermeld in Tabel 9.5, §9.2.

Tabel B4.5 *Geboortelanden verdachten, per jaar van registratie*

Geboorteland	2003	2004	2005	2006	2007
	N	N	N	N	N
Afghanistan	–	–	1	–	–
Albanië	5	–	–	–	5
Angola	–	–	1	1	–
Australië	–	–	–	1	–
België	1	2	–	–	1
(Bondsrepubliek) Duitsland	1	5	1	–	9
Brazilië	1	–	–	1	1
Brits Borneo	–	–	–	1	–
Bulgarije	19	14	4	13	23
China	–	–	2	1	–
Colombia	–	1	1	–	–
Dominicaanse Republiek	–	–	–	–	2
Egypte	–	–	–	1	1
Frankrijk	–	1	–	–	4
Ghana	–	–	2	–	2
Griekenland	–	–	–	1	–
Groot-Brittannië	–	1	–	–	–
Hongarije	–	–	6	1	2
Hongkong	–	–	–	1	1
India	–	–	–	7	1
Indonesië	–	2	–	1	–
Irak	–	2	–	2	–
Iran	–	2	–	2	2
Ivoorkust	–	–	–	–	1
(vml.) Joegoslavië	3	3	4	6	1
Kaapverdië	–	–	2	–	–
Kameroen	1	–	–	–	1

Geboorteland	2003	2004	2005	2006	2007
	N	N	N	N	N
Koeweit	–	–	1	–	–
Korea	–	1	–	–	–
Libanon	–	–	–	–	1
Liberia	2	–	–	–	–
Libië	1	–	–	–	–
Litouwen	–	–	–	1	–
Maleisië	1	–	–	–	–
Marokko	3	9	17	13	12
Nederland	46	91	54	74	95
Nederlandse Antillen	2	7	3	4	12
Niger	–	–	–	1	–
Nigeria	5	4	–	2	19
Pakistan	–	–	–	2	–
Polen	–	3	3	3	7
Portugal	–	1	–	1	1
(vml.) Portugees Indië	–	–	–	1	–
Roemenië	22	23	6	14	15
Saoedi-Arabië	–	–	–	–	1
Sierra Leone	1	–	–	1	5
Soedan	–	–	–	–	1
Somalië	–	–	–	–	1
(vml.) Sovjet-Unie	11	8	2	7	1
Suriname	10	9	6	11	12
Thailand	2	–	1	–	3
(vml.) Tsjecho-Slowakije	–	2	5	3	1
Turkije	16	24	15	18	29
Uganda	–	–	1	–	–
Venezuela	–	–	–	1	–
Verenigde Staten van Amerika	–	1	–	–	–
(vml.)Zaire	–	1	–	–	1

Geboorteland	2003	2004	2005	2006	2007
	N	N	N	N	N
Zuid-Afrika	–	–	–	–	1
Land onbekend	2	2	–	1	5
nvt (rechtspersoon)	1	1	–	1	–
<i>Totaal</i>	<i>156</i>	<i>220</i>	<i>138</i>	<i>199</i>	<i>280</i>

De in Tabel B4.6 opgenomen informatie vormt een aanvulling op hetgeen is vermeld in Tabel 9.6, §9.2.

Tabel B4.6 Geboortelanden voor mensenhandel veroordeelde daders, per jaar van veroordeling

Geboorteland	2003	2004	2005	2006	2007
	N	N	N	N	N
Albanië	9	2	–	–	–
Angola	–	–	–	1	–
België	2	1	2	–	–
(Bondsrepubliek) Duitsland	–	1	1	–	–
Brazilië	–	–	–	–	1
Bulgarije	15	11	4	4	4
Colombia	–	–	1	–	–
Ghana	–	–	–	1	–
Griekenland	1	–	–	1	–
Groot-Brittannië	–	–	–	1	–
Hongarije	–	–	2	4	1
India	–	–	–	–	2
Indonesië	1	–	1	–	–
Irak	–	–	–	1	–
Iran	–	–	1	–	2
Ivoorkust	–	–	–	–	1
(vml.) Joegoslavië	–	1	–	1	2
Kaapverdië	–	–	–	1	–
Koeweit	–	–	–	1	–
Korea	–	–	1	–	–

Ten slotte beveel ik u aan om de toets voor het voortgezet verblijf onder a in B16/7 Vc te verleggen van de uitspraak van de rechter naar de vervolgingsbeslissing van het openbaar ministerie. Gelet op de bewoording van de huidige regeling zal dit niet of nauwelijks behoeven te leiden tot een wijziging in het beleid en zou dit de tijd van onzekerheid over de verblijfsstatus bij het slachtoffer aanzienlijk verkorten. Met de vervolgingsbeslissing van het OM wordt immers een objectief criterium gegeven ten aanzien van het slachtofferschap.

Hoogachtend,

C.E. Dettmeijer-Vermeulen
Nationaal Rapporteur Mensenhandel

c.c.: Minister van Justitie

Bijlage 7

Activiteitenoverzicht BNRM 2008¹

I **Gesprekken, bijeenkomsten en werkbezoeken (Nederland)^{2,3}**

1.1 Politie/KMar/bijzondere opsporingsdiensten
Belastingdienst, FIOD-ECD
Bovenregionale Recherche, Noordwest & Midden Nederland
Expertisecentrum Mensenhandel/Mensensmokkel (EMM)*
Landelijke Expertgroep Mensenhandel* (LEM)
Operationeel Overleg Mensenhandel (OOM)*
Politiekorps Hollands-Midden
SIOD*
Themadag CBA's
Portefeuillehouder Mensenhandel in de Raad van Hoofddcomissarissen/dNP en de voorzitter van de Landelijke Expertgroep Mensenhandel
1.2 Openbaar Ministerie
CJIB
Task Force Aanpak Mensenhandel*
Eurojust
Functioneel Parket
Landelijk overleg Ovj mensensmokkel en mensenhandel*
Landelijk parket
Pg portefeuillehouder mensenhandel*
Project getuigenbescherming*
SSR bijeenkomst mensenhandel*
Wetenschappelijk Bureau OM: overleg overige uitbuiting

1 Alleen *face-to-face* contacten zijn opgenomen.

2 Met diverse van de vermelde personen en instanties werd meermalen overlegd, soms ook in andere gespreks-samenstellingen, als ook in de context van andere bijeenkomsten.

3 Periodieke overleggen met de BNRM of die door BNRM structureel werden bijgewoond zijn voorzien van een*. Bijeenkomsten waaraan door BNRM een bijdrage werd geleverd in de vorm van een presentatie zijn voorzien van twee**

1.3 ZM/Rechterlijke macht

Bijwonen diverse zittingen

Raad van State: Vice-voorzitter

Raad voor de Rechtspraak

Strafsector Rechtbank Rotterdam: Inleiding mensenhandel **

Sectorvoorzitter Strafbij Rechtbank Rotterdam en tevens voorzitter van de LOVS

Vreemdelingenrechtters Rechtbank Den Haag

1.4 Hulpverlening, belangenbehartiging en ngo's

ACM

BLinN

COA

CoMensha

MO groep

Netwerk mensenhandel Rotterdam

OKIA, FNV, Vrije Universiteit Amsterdam

Platform Jeugdprostitutie *

PMW Humanitas Rotterdam

Raad voor de Kinderbescherming

Schadefonds Geweldsmisdrijven

SOA AIDS

SKIN, INLIA, EMM

Stichting Religieuzen Tegen Vrouwenhandel

Vereniging Vrouw & Recht / Clara Wichmann, Respect.NL, AbvaKabo

Werkgroep Integrale Ketenaanpak (WIK)*

1.5 Overheid, semi-overheid en politiek

Burgemeester Amsterdam

Burgemeester Almere

CJIB: schadevergoedingsmaatregelen, *non punishment*, SIS

Dienst Terugkeer & Vertrek

Gemeente Amsterdam: Van Traa-team

Gemeente Amsterdam: Werkgroep Integrale Ketenaanpak prostitutie en mensenhandel

IND Hoofddorp
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Ministerie van Buitenlandse Zaken: Directie Kabinet & Protocol
Ministerie van Buitenlandse Zaken: DPZ
Ministerie van Defensie: Hoofddirectie Personeel, Personeelsbeleid projectleider gender
Minister Jeugd en Gezin
Ministerie van Justitie: DRC/GC)
Ministerie van Justitie: Departementaal mensenhandeloverleg**
Ministerie van Justitie: minister van Justitie
Ministerie van Justitie: staatssecretaris van Justitie
Ministerie van Justitie: Directie Vreemdelingenbeleid
Ministerie van Justitie: DGWRR/DW
Ministerie van Justitie: Young Development themadag vreemdelingenketen**
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: directeur arbeidsinspectie
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport: staatssecretaris
Overleg mensenhandel: MvJ, BuZa, BZK, SZW, VWS *
Stuurgroep Aanpak Illegaliteit*
Stuurgroep Toezicht & Terugkeer*
Tweede Kamer Fractie CDA: fractie voorzitter
VNG*

1.6 Onderzoek/wetenschap/advieslichamen

ACVZ*
Begeleidingscommissie Evaluatie opheffing algemeen bordeelverbod: 1) Illegaliteit en 2) Uitbuiting: gemeentelijk beleid*
Begeleidingsgroep Project Bestrijding Mensenhandel *
Europa Instituut, Rechtenfaculteit Leiden
INDIAC
Universiteit van Amsterdam, afdeling gender en seksualiteitsstudies
Universiteit van Tilburg, AIO
Universiteit van Leiden; Journalistiek en nieuwe media
WODC: SIBA*

1.7 Werkbijeenkomsten (overig)
AMA platform*
CoMensha: platform overleg*
Expertsessie verhoging minimumleeftijd prostitutie
Expertmeeting categorale opvang slachtoffers mensenhandel
Fier Fryslân werkbezoek
IND gender contactpersonenoverleg **
Kaderwet vergunningen prostitutie – aanpak souteneurs/poiers
Sociale getuigenbescherming*
Stuurgroep Registratie Jeugdprostitutie*
WODC Round table sessie maatschappelijke kosten van georganiseerde criminaliteit

1.8 Bezoeken en delegaties uit het buitenland
Ambassade VS, Global Issues section
Australië: Victoria Police Academy
Bulgarije: MATRA Study Visit
Bulgarije, delegatie met vertegenwoordigers van Ministry of Justice, Ministry of Interior, National Commission for Combating Trafficking in Human Beings en ngo
Kroatië: delegatie van ‘national coordinator for combating trafficking’, andere overheidsdiensten en een ngo
Raad van Europa: mensenrechtencommissaris
Rusland: Matra-project in Rusland (2008-2011) (ngo)
Verenigde Staten: Nederlandse Liaison Washington – Police and Judicial Affairs
Verenigd Koninkrijk: Minister for Crime Reduction en de Minister for Women and Equality
Wenen: OVSE

2 Congressen, symposia en overige activiteiten (Nederland)

2.1 Congressen, symposia, studie(mid)dagen en lezingen	
SSR**	Cursus mensenhandel (Zutphen, 21-22 januari 2008)
Politie Academie	Expertmeeting Multicultureel Vakmanschap en Opsporing (Zutphen, 31 januari 2008)
Gemeente Den Haag (SHOP)	Conferentie Prostitutiebeleid 2008 (Den Haag, 7 februari 2008)
KLPD/DINPOL**	Seminar mensenhandel en informatie-uitwisseling in Europa (Lunteren, 21 februari 2008)

Slachtofferhulp Nederland	Symposium De praktijk van drie jaar spreekrecht (Hoe heeft het gewerkt en is dit wat we ervan hadden verwacht..?) (Den Haag, 22 februari 2008)
Studium Generale **	Moderne Slavernij? Symposium over Mensenhandel overige uitbuiting en rechtsontwikkelingen. (Tilburg, 28 februari 2008)
Ministerie van Justitie, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Startconferentie Samen strijden tegen ernstige vormen van criminaliteit (Den Haag, 21 april 2008)
NIK	NIK Themadag (Ede, 24 april 2008)
Ministerie van Justitie	Expertsessie leeftijdverhoging prostitutie (Den Haag, 25 april 2008)
Fier Fryslân	Bijeenkomst Mensenhandel in Friesland (Leeuwarden, 27 mei 2008)
Institute of Social Studies	Bijeenkomst Low Pay to High Hopes: Perspectives from the Cleaners Campaign in The Netherlands (Den Haag, 29 mei 2008)
NIK	Recherche Vakbeurs 2008 (Utrecht, 13 juni 2008)
Veiligheidshuis Eindhoven	Expertmeeting loverboys (Eindhoven, 17 juni 2008)
NVK	NVK congres (Leiden, 19 juni 2008)
Campbell collaboration	Systematic reviews (Leiden, 18-20 augustus 2008)
Universiteit van Amsterdam, Juritas kenniscentrum	Seminar Wet Bibob: "De balans tussen integriteit, effectiviteit en rechten". (Amsterdam, 19 september 2008)
Nederlandse Vereniging voor Kriminologie (NVK), Tijdschrift voor Criminologie	Studiemiddag Toezicht en Compliance (Den Haag, 26 september 2008)
Pretty Woman	Congres Van Pretty Woman naar Pretty Women – Hulp aan slachtoffers van loverboys (Utrecht, 2 oktober 2008)
Ciroc	Seminar Nigeriaanse Criminelen Netwerken (Amsterdam, 7 oktober 2008)
Universiteit van Amsterdam**	Gastcollege vak Global Migration (Amsterdam, 14 oktober 2008)
BLinN	Bijeenkomsten met Nigeriaanse delegatie, onderdeel Signalering en onderdeel Communicatie met slachtoffers van mensenhandel (Amsterdam, 14-15 oktober 2008)
Stichting OKIA en Stichting LOS	Conferentie Recht op Recht (Den Haag, 31 oktober 2008)
Embassy of the United States of America	Digital Video Conference on prosecuting labor trafficking cases: US and Dutch approach (Den Haag 27 oktober 2008)

Sociale Netwerk Analyse	Verborgen banden ontrafeld. De toepassing van Sociale Netwerk Analyse bij de bestrijding van criminaliteit en terrorisme (Den Haag, 30 oktober 2008)
Politie/Politieacademie	Landelijke bijeenkomst Wet Politiegegevens “Implementatie-effecten in de praktijk” (Wageningen, 30 oktober 2008)
Ministerie van Justitie	Lunchlezing Henk Elffers over oratie ‘Straffer straffen’ (Den Haag, 5 november 2008)
Universiteit van Tilburg	Colloquium on the Future of Police and Judicial Cooperation in the European Union (Tilburg, 7 november 2008)
CoMensha	Bijeenkomst hulpverlening aan buitenlandse slachtoffers van mensenhandel (Bilthoven, 11 november 2008)
International School for Humanities & Social Sciences (ISHSS) Universiteit van Amsterdam**	Gastcollege mensenhandel (Amsterdam, 25 november 2008)

2.2 Internationale werkbijeenkomsten

OVSE-ATAU	AECT Meeting*
-----------	---------------

3 Internationale werkbezoeken, congressen en overige activiteiten

3.1 Congressen, symposia, studie(mid)dagen en lezingen

IOM**	UN.GIFT Expert Group meeting on Developing new approaches to the study of human trafficking (Caïro, 11-12 januari 2008)
UN.GIFT*	The Vienna Forum to fight Human Trafficking. (Wenen, 13-15 februari 2008)
ICMPD	Final Regional Meeting in the context of the Programme for the Enhancement of Anti-trafficking Responses in South Eastern Europe: Data Collection and Information Management (DCIM). (Skopje, 14-15 april 2008)
Eurojust, Slovenian Presidency of the European Union	Strategic Meeting on Trafficking in Human beings and Witness Protection. (Portoroz, 19-20 mei 2008)
ICMPD	Third Advisory Board Meeting in the framework of the Programme to Support the Development of Transnational Referral Mechanisms (TRM) for Trafficked Persons in South-Eastern Europe (SEE) (Rome, 21-25 mei 2008)
Werkbezoek Verenigde Staten	International Visitor Leadership Program (IVLP) – European Regional Program Combating Trafficking in Persons (Washington en New York 2-20 juni 2008)

Campbell Collaboration	Uitreiking Stockholm Prize of Criminology (Stockholm, 14-18 juni 2008)
Ecpat UK, Anti-Slavery International, Three Small Steps**	Round-table Discussion Time for an Independent Trafficking Rapporteur in the UK? (London, 18 juni 2008)
Children's Rights International**	International Conference on Child Labour and Child Exploitation. (Cairns, 3-5 augustus 2008)
OSCE	Conferentie Succesfull prosecution of human trafficking – challenges and good practices. (Helsinki, 10-11 september 2008)
ILO, ECPAT International**	Congres Europe and Central Asia Regional Preparatory Meeting for the World Congress III against Sexual Exploitation of Children and Adolescents. (Geneve, 17-18 september 2008)
IOM**	Conference European Approaches towards Data Collection on Trafficking in Human Beings. (Brussel, 18-19 september 2008)
OSCE**	Conference on National Rapporteurs and Equivalent Mechanisms. (Wenen, 22-23 september 2008)
ICMPD**	First project team meeting in the framework of the project Trafficking in human beings: data collection and harmonised information management systems – DCIM-EU. (Bratislava, 23-24 september 2008)
Europese Commissie	Conferentie Revision of EU legal framework on Child Sex Exploitation and Trafficking in Human Beings. (Brussel, 6-7 oktober 2008)
Europäische Rechtsakademie (ERA)	Conferentie Combating THB through international cooperation in criminal matters. (Trier, 6-8 oktober 2008)
COATNET	2nd European Day against human trafficking. (Parijs, 16 oktober 2008)
ICMPD	First Project Team Meeting of the Programme for the Enhancement of Anti-trafficking Responses in South Eastern Europe: Data Collection and Information Management – Phase II Data Processing, Maintenance and Analysis (DCIM Phase II). (Wenen, 17 oktober 2008)
House of Commons Londen	Pan-European Campaign to prevent human trafficking: "All Party Group on Trafficking of Women and Children". (Londen, 28 oktober 2008)
Political Affairs Division IV of the Federal Departement of Foreign Affairs, Swisse**	Conference on "Overlaps of Prostitution, Migration and Human Trafficking". (Bern, 12 november 2008)

Greek General Confederation of Labour – GSEE International Relations Department**	Conference on Combating Forced Labour and Human Trafficking. (Athene 21-23 november 2008)
UNICEF, ECPAT International and the NGO Group for the Convention of the Rights for a child	World Congress III against Sexual Exploitation of Children and Adolescents. (Rio de Janeiro, 24-28 november 2008)

3.2 Overige activiteiten

Mama Cash WOMEN inc., La Strada	Internationale Vrouwendag. (Amsterdam, 8 maart 2008)
PvdA Dordrecht	Internationale Vrouwendag: Vrouwenhandel: “Kan ik er wat aan doen?”. (Dordrecht, 8 maart 2008)
Probus**	Lunchlezing. (Wassenaar, 12 maart 2008)
Universiteit van Amsterdam**	Inleiding film: “Recht verbeeldt”. (Amsterdam, 14 maart 2008)
Werkbezoek Koningin	Amsterdam, 18 maart 2008
P&G 292 (Opvang huis prostituees)	Amsterdam, 3 april 2008
Studievereniging Criminologie in Actie, Erasmus Unversiteit Rotterdam	Discussieforum : “ Nederland, een vrijplaats voor Prostitutie?!”. (Rotterdam, 9 april 2008)
Raad voor de Kinderbescherming**	Lezing voorlichting mensenhandel. (Den Haag, 10 april 2008)
Juridisch Genootschap**	Lezing (Zutphen, 24 april 2008)
Faculteit der Rechtsgeleerdheid **	Forum Kinder- en Jongerenrechtswinkel. (Leiden, 7 mei 2008)
Werkgroep migratierecht van de Vereniging Vrouw & Recht Clara Wichmann**	Themabijeenkomst Mensenhandel. (Amsterdam, 13 mei 2008)
Universiteit van Tilburg **	Canadian Study Tour Visite. (Tilburg, 13 mei 2008)
Campbell Collaboration	Uitreiking Stockholm Prize of Criminology. (Stockholm 14-18 juni 2008)
Ridderzaal	Ambassadeursconferentie. (Den Haag, 1 september 2008)
Tweede Kamer der Staten-Generaal	Rondetafelgesprek Tweede Kamer n.a.v. WODC-rapport “Illegaal verblijf in Nederland”. (Den Haag, 1 oktober 2008)
Rechtbank Den Haag	Proformazitting mensenhandel minderjarigen. (Den Haag, 2 oktober 2008)
Tweede Kamer der Staten-Generaal	Algemeen overleg Vaste Kamer Commissie Justitie inzake reactie WODC rapport Illegaal verblijf in Nederland. (Den Haag, 8 oktober 2008)

Drew Ann Wake	Educational games for change. (Den Haag, 14 oktober 2008)
Tweede Kamer der Staten-Generaal	Algemeen Overleg Blauwdruk Modern Migratiebeleid (Den Haag, 29 oktober 2008)
UNFPA/WPF	Presentatie Wereld Bevolkings Rapport 2008. (Den Haag, 12 november 2008)
Tweede Kamer der Staten-Generaal	Algemeen Overleg over Mensenhandel. (Den Haag, 12 november 2008)
CoMensha**	Aftrapbijeekomst webenquôte Jeugdprostitutie. (Utrecht, 26 november 2008)
University of Melbourne, Brad Astbury	On understanding social and behavioral mechanisms and theory-building in Criminal Justice. (Den Haag, 2 december 2008)
Rechtbank Utrecht	Onderzoek/dataverzameling. (Utrecht 5 december 2008)
Regardz Event Center Buitensociëteit	Themadag Criminaliteitsanalyse. (Zwolle, 10 december 2008)
Commissie Meijers	Permanente commissie van deskundigen van internatio- naal Vreemdelingen-, Vluchtelingen- en Strafrecht. (Den Haag, 11 december 2008)
Universiteit van Tilburg**	Max van der Stoel Human Rights Award. (Tilburg, 11 december 2008)
Universteit van Leiden	Boekuitreiking Illegal Migration and Gender in a Global and Historical Perspective. (Leiden, 17 december 2008)
Media	Diverse contacten.
Studenten	Diverse contacten in het kader van scripties en andere werkstukken.
Netwerk	Diverse contacten.
EU-expertgroep*	Overleg Trafficking in Human Beings.

